

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET

The Norwegian Association of Higher Education Institutions

Forskning og utviklingsarbeid innen fagområdet kunst

1995–2015: 20 år med kunstnerisk utviklingsarbeid

Rapport fra arbeidsgruppe
oppnevnt av Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid,
Universitets- og høgskolerådet

Arbeidsgruppe oppnevnt 08.04.2014:

Nina Malterud, seniorrådgiver Kunsthøgskolen i Oslo (2012–14) og Kunst- og designhøgskolen i Bergen (2014–), leder og sekretær i arbeidsgruppen

Torben Lai, studie- og forskningssjef Kunsthøgskolen i Oslo

Aslaug Nyrnes, styreleder Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (2010–14), professor Høgskolen i Bergen

Frode Thorsen, professor og instituttleder Griegakademiet, Universitetet i Bergen

Vedtak i Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid 09.11.2015:

Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid stiller seg bak vurderingene i rapporten «Forskning og utviklingsarbeid innen fagområdet kunst», og ber om at rapporten blir gjort tilgjengelig som trykksak og på nett, og distribuert til relevante aktører. Rådet takker arbeidsgruppen for godt arbeid.

INNHOOLD

1. Bakgrunn og mandat	5
2. Kunstnerisk utviklingsarbeid i Norge i dag	7
2.1 Kunstnerisk utviklingsarbeid i Lov om universiteter og høyskoler og Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk	7
2.2 Program for kunstnerisk utviklingsarbeid	9
2.3 Jørgensenutvalget – Vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid (Universitets- og høyskolerådet 2007)	11
2.4 Kompetansekrav til ansatte på kunstnerisk grunnlag	13
2.5 Kunstnerisk utviklingsarbeid i CRISin	15
2.6 Stortingets behandling av «Forskningsmeldingen» – Meld. St. 18, (2012–2013)	15
2.7 Kunstnerisk utviklingsarbeid i Norge i dag – arbeidsgruppens oppsummerende vurderinger	17
3. Kunstnerisk utviklingsarbeid/Artistic Research – internasjonale referanser	19
3.1 De nordiske land	19
3.2 Europa	23
3.3 Kunstnerisk utviklingsarbeid i et internasjonalt landskap – arbeidsgruppens vurdering	27
4. Kvaliteter i kunstnerisk utviklingsarbeid	29
4.1 Kunstnerisk utviklingsarbeid, kunstnerisk praksis og refleksjon	29
4.2 Kvaliteter som kunstnerisk utviklingsarbeid tilfører feltet	33
5. Mulig alternativ til begrepet kunstnerisk utviklingsarbeid?	35
6. Forskning og utviklingsarbeid innen fagområdet kunst – oppsummering	37

Referansetekster, utdrag

Lov om universiteter og høyskoler, 01.04.2005	6
Program for kunstnerisk utviklingsarbeid	8
Vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid, UHR 2007 (Jørgensenutvalget)	10
Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, desember 2011	12
CRISin Strategi 2015–2017 «Forskning som synes»	14
KUF-komiteen i Stortinget om «Forskningsmeldingen» 2013	16
Vetenskapsrådet: Ämnesöversikt 2014 Konstnärlig forskning	18
Kunstnerisk Udviklingsvirksomhed, Kulturministeriet Danmark 2012	20
European Association of Architectural Education Research Charter 2011	22
Artistic Research – An AEC ‘White Paper’ 2015	24
JAR Review Process	26
Henk Borgdorff: The Debate on Research in the Arts, 2006	30
Fra Frascati Manual OECD 2002, norsk oversettelse NIFU	32
Fra Frascati Manual OECD 2002, engelsk	34
Brev om Frascati Manual til OECD fra NRKU, 2013	36

1. BAKGRUNN OG MANDAT

Kunstnerisk utviklingsarbeid har vært en lovpålagt oppgave for høyere kunstutdanning siden 1995 og en drivkraft for faglig utvikling i de 20 årene som er gått. Fagmiljøene har stort eierskap når det gjelder begrepets innhold. Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid (NRKU)¹ i Universitets- og høyskolerådet (UHR) ble opprettet i 2012 og etablerte seg raskt som en viktig fagstrategisk enhet. Rådet satte i 2013 på dagsorden spørsmål om hvordan man kunne styrke en felles forståelse av kunstnerisk utviklingsarbeid blant rådets medlemsinstitusjoner, først gjennom disse spørsmålene:

- Hvilke kvaliteter kan bidra til å karakterisere og avgrense kunstnerisk utviklingsarbeid?
- Har deres institusjon en eller flere formuleringer som definerer kunstnerisk utviklingsarbeid?
- I hvilke sammenhenger ved institusjonen er det behov for en klar forståelse av kunstnerisk utviklingsarbeid?
- Hvordan skiller dere mellom kunstnerisk virksomhet og kunstnerisk utviklingsarbeid?
- Hvordan forstås og praktiseres undervisning basert på kunstnerisk utviklingsarbeid ved deres institusjon?

Spørsmålene og svarene dannet grunnlag for internt rådsseminar 07.04.2014. Seminaret viste at fagmiljøet i stor grad er samstemte omkring hva kunstnerisk utviklingsarbeid skal være, selv om institusjonene kan ha noe ulik vektlegging, profil og formuleringer. For oppfølging av saken nedsatte rådet i møte 08.04.2014 en arbeidsgruppe med følgende mandat:

Rådet ønsker å styrke den felles forståelsen av hva kunstnerisk utviklingsarbeid innebærer.

Rådet nedsetter følgende arbeidsgruppe: Nina Malterud, Frode Thorsen, Torben Lai, Aslaug Nyernes.

På bakgrunn av innspillene fra institusjonene og diskusjoner i rådsseminaret 7. april 2014 og definisjonene i Jørgensen-utvalget skal arbeidsgruppen:

a) beskrive forholdet mellom kunstnerisk utviklingsarbeid og

1. refleksjon

2. kunstnerisk praksis

3. kompetansekrav til ansatte på kunstnerisk grunnlag (jfr ordlyden i «Forskrift om ansettelse og opprykk...»)

b) foreslå sentrale formuleringer om hvilke kvaliteter kunstnerisk utviklingsarbeid tilfører feltet

(«hva gjør kunstnerisk utviklingsarbeid?» – i motsetning til «hva er kunstnerisk utviklingsarbeid»?)

c) utrede mulige alternativer til begrepet «kunstnerisk utviklingsarbeid» og vurdere konsekvenser av eventuelle endringer

Gruppen skal relatere sitt arbeid til internasjonale strømninger i feltet.

Arbeidsgruppen har funnet det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i en oppdatert oversikt over historikk og status for kunstnerisk utviklingsarbeid i Norge. Denne finnes i kapittel 2. For øvrig er kapitlene strukturert ut fra punktene i mandatet. Arbeidsgruppen har lagt stor vekt på å få fram et dokument som rådet kan stille seg samlet bak, og som kan brukes som felles referanse i arbeidet framover. Foreløpig rapport har vært presentert i rådsmøte 10.11.2014 og 04.05.2015, og er utviklet videre ut fra innspill i disse møtene.

¹ http://www.uhr.no/rad_og_utvalg/nasjonale_rad/nrku

Medlemmer i NRKU oktober 2014: Kunsthøgskolen i Oslo, Kunst- og designhøgskolen i Bergen, Norges musikkhøgskole, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Oslo Akershus, Høgskolen i Telemark, Høgskolen i Østfold, Universitetet i Agder, Universitetet i Bergen, Universitetet i Stavanger, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, Westerdals Høyskole AS

Lov om universiteter og høyskoler, 01.04.2005

Noen aktuelle utdrag

§ 1-1

Denne lov har som formål å legge til rette for at universiteter og høyskoler

- a) tilbyr høyere utdanning på høyt internasjonalt nivå.
- b) utfører forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå.
- c) formidler kunnskap om virksomheten og utbrer forståelse for prinsippet om faglig frihet og anvendelse av vitenskapelige og kunstneriske metoder og resultater, både i undervisningen av studenter, i egen virksomhet for øvrig og i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.

§ 1-3

Universiteter og høyskoler skal arbeide for å fremme lovens formål ved å:

- a) tilby høyere utdanning som er basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap.
- b) utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.
[...]
- d) bidra til å spre og formidle resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.
[...]

§ 1-5

- (1) Universiteter og høyskoler skal fremme og verne akademisk frihet. Institusjonene har et ansvar for å sikre at undervisning, forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid holder et høyt faglig nivå, og utøves i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, kunstfaglige, pedagogiske og etiske prinsipper.
- (3) Universiteter og høyskoler kan ikke gis pålegg eller instruksjoner om
 - a) læreinnholdet i undervisningen og innholdet i forskningen eller i det kunstneriske og faglige utviklingsarbeidet
[...]
- (5) Den som er ansatt i stilling hvor forskning eller faglig eller kunstnerisk utviklingsarbeid inngår i arbeidsoppgavene, har rett til å velge emne og metode for sin forskning eller sitt utviklingsarbeid innenfor de rammer som følger av ansettelsesforholdet eller særskilt avtale.
- (6) Universiteter og høyskoler skal sørge for åpenhet om resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid. [...]

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15>

2. KUNSTNERISK UTVIKLINGSARBEID I NORGE I DAG

2.1 Kunstnerisk utviklingsarbeid i Lov om universiteter og høyskoler og Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

I Lov om universiteter og høyskoler² har kunstnerisk utviklingsarbeid og forskning vært sidestilt siden 1995. Vi antar at begrepet kunstnerisk utviklingsarbeid den gang ble hentet fra Sverige, hvor *konstnärlig utvecklingsarbete* var brukt allerede fra 1970-tallet. Kunstfaglig forskning var tittel på et nordisk kunstutdanningsseminar i Åsgårdstrand i 1992, med tilhørende publikasjon³, men dette begrepet festet seg ikke i fagmiljøet.

Loven uttrykker samfunnsmandatet for våre institusjoner. Loven fastslår at kunstnerisk utviklingsarbeid er en av hovedoppgavene for kunstutdanning innen universitets- og høyskolesektoren, og at kunstnerisk utviklingsarbeid er en faglig forutsetning for kunstutdanning på høyere nivå, slik andre former for forskning er det for andre fagområder.

Arbeidsgruppen vil særlig fremheve denne formuleringen i lovens § 1-1:

- c) formidler kunnskap om virksomheten og utbrer forståelse for prinsippet om faglig frihet og anvendelse av vitenskapelige og kunstneriske metoder og resultater, både i undervisningen av studenter, i egen virksomhet for øvrig og i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.

For kunstutdanningene handler dette om å drive kunnskapsutvikling på kunstnerisk grunnlag, styrke fagmiljøenes innsikt, kunnskap og bevissthet om innhold, metoder og kontekst i kunstneriske prosesser, og artikulere dette internt og eksternt.

Kravene i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket (NKR 2011)⁴ bygger på samme sidestilling som i loven. For nivå 8 (3.syklus, ph.d.) uttrykkes krav til læringsutbytte slik, under Ferdigheter:

(Kandidaten)

- kan formulere problemstillinger for, planlegge og gjennomføre forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid
- kan drive forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå

Under Kunnskap er kvalifikasjonsrammeverket åpent for at arbeidsformene er ulike, ut fra fagområdenes egne premisser:

- kan vurdere hensiktsmessigheten og anvendelsen av ulike metoder og prosesser i forskning og faglige og/eller kunstneriske utviklingsprosjekter

Det samme finner vi i lovens § 1-5:

... sikre at undervisning, forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid holder et høyt faglig nivå, og utøves i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, kunstfaglige, pedagogiske og etiske prinsipper.

Sidestilling av forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid følges opp tilsvarende i forskrifter fra Kunnskapsdepartementet og NOKUT. Kvalifikasjonsrammeverket er inkluderende formulert, ved at så mange av de detaljerte kravene er felles for alle.

² Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven), tilgjengelig på <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15>

³ *Kunstfaglig forskning. Rapport fra konferanse 13.-15. februar 1992, Åsgårdstrand*. Norges forskningsråd 1993. ISBN 82-12-00122-9

⁴ Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk 2011, tilgjengelig på https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/voksnes_laering_og_kompetanse/artikler/nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk/id601327/

Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (PKU)

For **Stipendiatprogrammet** (Retningslinjer 12.09.2014, justert etter vedtak 19.05.2015 og 15.09.2015) er målet formulert slik:

Stipendiatprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid skal kvalifisere for kunstnerisk virksomhet, undervisnings- og forskningsstillinger innen høyere kunstutdanning og for annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til kunstnerisk kompetanse og innsikt.

[...] Prosjektet skal være et selvstendig kunstnerisk prosjekt på høyt nivå og med nasjonal og internasjonal faglig relevans. Samtidig er fokus på ulike former for refleksjon sentralt. Prosjektet skal bidra til å utvikle ny innsikt, kunnskap og/eller erfaring. [...]

(Fra § 2 Omfang, innhold og målsetting for utdanningen)

Krav til resultat som framstilles for bedømmelse, er formulert slik:

Prosjektet skal bidra til å utvikle ny innsikt, kunnskap og/eller erfaring. Prosjektet skal være et selvstendig kunstnerisk arbeid på høyt nivå når det gjelder originalitet, uttrykk, koherens og formidling. Prosjektet skal ha nasjonal og internasjonal faglig relevans.

Det skal leveres kunstnerisk resultat, samt materiale som formidler refleksjonen i arbeidet.

[...]

Refleksjon inngår i det kunstneriske arbeid. Det skal leveres materiale som formidler refleksjonen særskilt når det gjelder:

- prosess (kunstneriske valg og vendepunkt, bruk av teori, dialog med ulike nettverk og fagmiljø med mer)
- plassering av eget kunstnerisk ståsted/arbeid i forhold til eget fagfelt nasjonalt og internasjonalt
- hvordan prosjektet bidrar til fagutviklingen i feltet, herunder eventuelle faglige nyvinninger

(Fra § 10 Prosjektet)

For **Prosjektprogrammet** (Guidelines fra 2010, revidert 19.05.2015) er målet uttrykt slik:

In accordance with the goal formulated in the *Norwegian University and University Colleges Act Section 1-1 (b)*, the *Project Programme* shall contribute to Norwegian artistic research projects of a high international standard being initiated and implemented.

The programme shall contribute to challenging and developing our understanding of artistic research, in dialogue with relevant national and international environments.

On its own initiative, the programme shall initiate measures to promote dialogue on artistic research.

Implementation of the programme's profile through projects and arenas shall contribute to developing and promoting international debate on artistic research.

In this context, artistic research should include the following dimensions:

- A sound basis in artistic practice
- New artistic perspectives and contributions to the development of the art field
- Contributing to critical reflection on content and context
- Articulating and reflecting on methods and work processes
- Promoting critical dialogue within one's own discipline and with other relevant disciplines
- Being accessible to the public in relevant academic forms
- Be limited to a project format, based on a project description and subsequent public presentation of the results

(Fra 1 Aims)

Arbeidsgruppens vurdering:

Den konsekvente sidestillingen i loven fra 1995, som videreføres i andre sentrale dokumenter, har vært en forutsetning for å sikre høyere kunstutdanning rom og mandat til utvikling av feltet på egne premisser. Ved at kunstnerisk er nevnt eksplisitt, er dette oppdraget udiskutabelt. Få andre land har vært tilsvarende tydelige i sitt lovverk.

2.2 Program for kunstnerisk utviklingsarbeid

I siste del av 1990-tallet ble spørsmål om etablering av kunstnerisk doktorgrad for alvor satt på dagsorden blant kunstutdanningene. En arbeidsgruppe nedsatt av Kunsthøgskolen i Bergen, Kunsthøgskolen i Oslo og Norges musikkhøgskole leverte i 2000 forslag til departementet om hvordan et felles nasjonalt program kunne se ut.⁵ Forslaget inkluderte både *et kunstnerisk kompetanseutviklingsprogram på nivå med og etter mønster fra de organiserte doktorgradsprogrammene* og *et program for ekstern finansiering av kunstnerisk utviklingsarbeid, publisering og formidling ved kunstutdanningsinstitusjonene*. Etter dialog med Kunnskapsdepartementet ble Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (PKU)⁶ opprettet i 2003 med Stipendiatprogrammet, og fra 2010 ble også Prosjektprogrammet realisert innen samme organisasjon. For begge program gjelder at prosjektene skal frambringe resultater på høyt kunstnerisk nivå med nasjonal og internasjonal relevans. Krav til kunstnerisk virksomhet på høyt nivå står sentralt, sammen med krav til refleksjon omkring prosess, metoder og kontekst, synliggjøring av resultat og kobling til institusjonens fagmiljø.

Retningslinjer for Stipendiatprogrammet ble gjennomgående revidert i 2014, i en prosess hvor deltakerinstitusjonene var sterkt involvert. En av oppsummeringene fra ti års erfaringer i programmet var at resultatkravene, slik de var formulert, ledet til at refleksjonsarbeidet i for stor grad ble adskilt fra den kunstneriske prosessen i prosjektforløp og bedømmelse. I de nye retningslinjene er kravene reformulert ut fra forståelsen av refleksjon som en uløselig del av kunstneriske prosesser. Stipendiatprogrammet etterspør nå kunstnerisk resultat samt dokumentasjon av denne refleksjonen.

Prosjektprogrammets kriterier har vært praktisert i fem tildelingsrunder siden 2010, og det har til nå vært for tidlig å evaluere hvordan kriteriene bidrar til å fremme ulike kvaliteter i kunstnerisk utviklingsarbeid.

Arbeidsgruppens vurdering:

Program for kunstnerisk utviklingsarbeid er den eneste offentlige eksterne finansieringskilde dedikert til kunstnerisk utviklingsarbeid, og retningslinjer for tildeling i programmet gir dermed sterke føringer for institusjonenes forståelse. Kravene til kunstnerisk virksomhet på høyt nivå gir programmet en tydelig kunstnerisk profil som er utviklet og ønsket av de involverte fagmiljøene. Prosjektprogrammet gir institusjoner muligheter for å gjennomføre større fellesprosjekt hvor det kan eksperimenteres med prosjektformer, med ulike samarbeidspartnere og med kritisk dialog. Slike prosjekt utgjør et stort potensiale for kunstnerisk utviklingsarbeid framover, og vil medvirke til sterkere synliggjøring av hva kunstnerisk utviklingsarbeid bidrar med i samfunnet.

⁵ *Forslag til program for kunstnerisk kompetanseutvikling i kunstutdanningsinstitusjonene, 2000*, tilgjengelig på <http://artistic-research.no/wp-content/uploads/2012/05/k-utredning-2000.pdf>

⁶ <http://www.artistic-research.no/>

Vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid, UHR 2007 (Jørgensenutvalget)

Noen aktuelle utdrag

Kunstnerisk utviklingsarbeid dekker kunstneriske prosesser som fører fram til et offentlig tilgjengelig kunstnerisk produkt. I denne virksomheten kan det også inngå en eksplisitt refleksjon rundt utviklingen og presentasjonen av kunstproduktet.

(s. 14)

Utvalget understreker at all kunstnerisk virksomhet, skapende som utøvende, inneholder et sterkt element av refleksjon, der ideer og handlinger prøves ut og vurderes, der metoder involveres og anvendes eller forkastes, og der resultater vurderes opp mot ideer og mål for virksomheten. Alt dette innvevd og basert i et bredt felt av kunnskaper om og ferdigheter i utføring av skapende og utøvende kunstnerisk virksomhet. Denne refleksjonen er alltid implisitt i virksomheten, og noen ganger er den også uttrykt eksplisitt. Presentasjon av et kunstnerisk produkt basert på implisitt refleksjon er den dominerende presentasjonsmåten i kunstfagene. Utvalget vil derfor ikke stille krav om at kunstnerne skal formulere seg eksplisitt om refleksjonsprosessen de har gjennomgått fram til produktet er ferdig og presentert. Noen ganger kan imidlertid kunstnerne selv gi eksplisitt uttrykk for noe av den refleksjon som ligger bak et kunstprodukt, slik man forlanger av stipendiatene i stipendprogrammet for KU. En slik eksplisitt redegjørelse for den kunstneriske refleksjon gjøres i mange tilfeller verbalt og skriftlig, men den må også i noen tilfeller basere seg på ikke-verbale midler for å få fram essensielle sider ved den kunstneriske prosessen, for eksempel ved demonstrasjoner, gester, film, modeller, tegninger og lignende. Det avgjørende er at den er på en måte som det aktuelle fagområdet finner relevant og tilstrekkelig presist. Slik eksplisitt redegjørelse for refleksjonen «bak» kunstproduktet og en bredere kontekstualisering av arbeidet kommer i stor grad til syne i kunstnerens undervisning av studenter og i fagmiljøers kritiske diskusjoner, i mindre grad i møtet med et publikum.

(s. 15)

Kunstudanningsinstitusjonene med sine fagfolk har et ansvar for å drive fagfeltene framover, bidra til relevant faglig diskurs, og formidle denne virksomheten ikke bare til studenter, men til større fagmiljøer og allmennheten. Utvikling av kritisk refleksjon, formulert på måter som kan nå flere enn de interne faglige kretser og dermed utsette fagene for diskusjon, er en viktig utfordring for disse utdanningsmiljøene.

[...]

Individer og miljøer frembringer KU, men institusjonene inndrar denne virksomheten i et institusjonelt perspektiv ved å se på KU som mer enn summen av en rekke individuelle verk eller fremførelser. Utdanningene skal drive undervisning basert på KU på samme måte som det drives forskningsbasert undervisning i høyere utdanning. Et kriterium blant flere for god kvalitativ KU bør dermed være i hvilken grad dette arbeidet aktivt tilfører utdanningen og institusjonenes fagmiljø nye faglige perspektiver. Samtidig må KU produsert i institusjonell kontekst ha legitimitet og vekke profesjonell interesse utover utdanningsmiljøene. Den kunstneriske kvaliteten og arbeidets betydning må måles opp mot nasjonal og internasjonal kunstnerisk virksomhet.

(s. 15–16)

http://www.uhr.no/aktuelt_fra_uhr/vekt_pa_kunstnerisk_utviklingsarbeid

2.3 Jørgensenutvalget – Vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid (Universitets- og høyskolerådet 2007)

Et sentralt innspill til forståelsen av kunstnerisk utviklingsarbeid kom i 2007, med rapporten Vekt på kunstnerisk utviklingsarbeid⁷. Rapporten ble utarbeidet av et faglig utvalg, ledet av professor Harald Jørgensen fra Norges musikkhøgskole. Utvalget ble oppnevnt av Universitets- og høyskolerådet for å vurdere om det ville være mulig å inkludere kunstnerisk utviklingsarbeid i resultatbasert finansiering. For å kunne besvare spørsmålet, gjorde utvalget en omfattende gjennomgang av den nære historie for kunstnerisk utviklingsarbeid i Norge, og leverte den første offisielle definisjonen i norsk sammenheng:

Kunstnerisk utviklingsarbeid dekker kunstneriske prosesser som fører fram til et offentlig tilgjengelig kunstnerisk produkt. I denne virksomheten kan det også inngå en eksplisitt refleksjon rundt utviklingen og presentasjonen av kunstproduktet.

(s. 14)

Jørgensenutvalget beskriver grundig i sitt kapittel 4 hvordan enhver kunstnerisk prosess innebærer implisitt refleksjon. Det ble argumentert for ikke å trekke opp et klart skille mellom kunst og refleksjon, i det et slikt skille ville medføre at man tok refleksjonsdimensjonen ut av det kunstneriske arbeidet. Beskrivelsen av implisitt og eksplisitt refleksjon ble utdypet slik:

Utvalget understreker at all kunstnerisk virksomhet, skapende som utøvende, inneholder et sterkt element av refleksjon, der ideer og handlinger prøves ut og vurderes, der metoder involveres og anvendes eller forkastes, og der resultater vurderes opp mot ideer og mål for virksomheten. Alt dette innvevd og basert i et bredt felt av kunnskaper om og ferdigheter i utføring av skapende og utøvende kunstnerisk virksomhet. Denne refleksjonen er alltid implisitt i virksomheten, og noen ganger er den også uttrykt eksplisitt.

[...] Slik eksplisitt redegjørelse for refleksjonen «bak» kunstproduktet og en bredere kontekstualisering av arbeidet kommer i stor grad til syne i kunstnernes undervisning av studenter og i fagmiljøers kritiske diskusjoner, i mindre grad i møtet med et publikum.

(s. 15)

Utvalget pekte også på hvorfor kunstutdanningsmiljøene trenger eksplisitt refleksjon:

Kunstutdanningsinstitusjonene med sine fagfolk har et ansvar for å drive fagfeltene framover, bidra til relevant faglig diskurs, og formidle denne virksomheten ikke bare til studenter, men til større fagmiljøer og allmennheten. Utvikling av kritisk refleksjon, formulert på måter som kan nå flere enn de interne faglige kretser og dermed utsette fagene for diskusjon, er en viktig utfordring for disse utdanningsmiljøene.

(s. 15)

Oppsummeringen i rapporten bidro til å legge grunn for etablering av Prosjektprogrammet:

Utvalget har vist til at dersom det opprettes en ekstern finansieringskilde for kunstnerisk utviklingsarbeid, slik forskningen kan konkurrere om finansiering fra NFR, vil tildeling av midler i en slik konkurranse kunne utnyttes som en indikator i et eventuelt resultatbasert finansieringssystem.

Utvalget understreker at en slik finansieringskilde i seg selv kan virke som et incentiv for institusjonenes kunstneriske utviklingsarbeid, ved at man må agere på en nasjonal arena i konkurranse med andre institusjoner og fagfelt.

(s. 39)

⁷ Rapporten er tilgjengelig på http://www.uhr.no/aktuelt_fra_uhr/vekt_pa_kunstnerisk_utviklingsarbeid

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) Kunnskapsdepartementet desember 2011

Nivå 8: Ph.d. (3. syklus):

En kandidat med fullført kvalifikasjon skal ha følgende totale læringsutbytte definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap	Ferdigheter	Generell kompetanse
<p>Kandidaten...</p> <ul style="list-style-type: none">er i kunnskapsfronten innenfor sitt fagområde og behersker fagområdets vitenskapsteori og/eller kunstneriske problemstillinger og metoderkan vurdere hensiktsmessigheten og anvendelsen av ulike metoder og prosesser i forskning og faglige og/eller kunstneriske utviklingsprosjekterkan bidra til utvikling av ny kunnskap, nye teorier, metoder, fortolkninger og dokumentasjonsformer innenfor fagområdet	<p>Kandidaten...</p> <ul style="list-style-type: none">kan formulere problemstillinger for, planlegge og gjennomføre forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeidkan drive forskning og faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivåkan håndtere komplekse faglige spørsmål og utfordre etablert kunnskap og praksis på fagområdet	<p>Kandidaten...</p> <ul style="list-style-type: none">kan identifisere nye relevante etiske problemstillinger og utøve sin forskning med faglig integritetkan styre komplekse tverrfaglige arbeidsoppgaver og prosjekterkan formidle forsknings- og utviklingsarbeid gjennom anerkjente nasjonale og internasjonale kanalerkan delta i debatter innenfor fagområdet i internasjonale forakan vurdere behovet for, ta initiativet til og drive innovasjon

Arbeidsgruppens vurdering:

Jørgensenutvalgets rapport må leses ut fra en spesiell kontekst. En ny modell for resultatbasert omfordeling av forskningsmidler til universiteter og høyskoler, gjennom publiseringsindikatorer («tellekantsystemet»), ble innført i universitets- og høyskolesektoren i 2006. Departementets oppdrag til UHR var å utrede om noe lignende kunne gjøres gjeldende for resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid. Etter grundig utredning i utvalget ble rapporten bygget opp for å vise hvorfor dette ville være faglig uforsvarlig. Denne konklusjonen ble akseptert i Kunnskapsdepartementet, og har vært svært viktig for å sikre kunstnerisk forankring og relevans i kunstnerisk utviklingsarbeid.

Formuleringene fra Jørgensenutvalget omkring refleksjonens plass i kunstnerisk arbeid og refleksjonens rolle innen utdanningsmiljøene ble gjennomgående godt mottatt i de aktuelle fagmiljøene, og blir fortsatt mye brukt som referanser. Noen av revisjonene i Stipendiatprogrammets retningslinjer i 2014 bygger klart på utvalgets resonnementer. Rapporten har vist seg særdeles nyttig for fagmiljøet, langt utover diskusjonen om finansieringsmodeller.

2.4 Kompetansekrav til ansatte på kunstnerisk grunnlag

Kompetanse knyttet til førstestilling i høyere utdanning kan oppnås på vitenskapelig eller kunstnerisk grunnlag, i følge Kunnskapsdepartementets forskrift⁸. Forskriften fastsetter generelle kriterier. Ved kunngjøring av den enkelte stilling kan det i tillegg stilles mer spesifiserte krav fra institusjonens side i stillingsbeskrivelser. Krav til vitenskapelig eller kunstnerisk kompetanse er beskrevet parallelt i forskriften. Slik ser det ut for det kunstneriske alternativ i § 1-2 og 1-4:

Professor: Omfattende kunstnerisk virksomhet på høyeste nivå etter internasjonal standard og relevant bredde og fordypning i faget eller disiplinen på høyeste nivå.

Førsteamanuensis: Gjennomført godkjent stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid på aktuelt fagområde eller dokumentert kunstnerisk virksomhet eller utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå og med en særlig fordypning som er relevant for fagområdet eller disiplinen.

For både vitenskapelig og kunstnerisk førstekompetanse, professor- og førsteamanuensisnivå, gjelder dessuten dette kravet:

Dokumentert relevant praktisk-pedagogisk kompetanse på grunnlag av utdanning eller undervisning og veiledning.

Arbeidsgruppens vurdering:

Vitenskapelig og kunstnerisk kompetanse fører gjennom forskriften til samme tittel – henholdsvis professor og førsteamanuensis. Denne sidestillingen følger opp lovens intensjoner. Faglig ansatte på kunstnerisk grunnlag er i stort flertall i kunstutdanningene – ved de to kunsthøgskolene utgjør disse mer enn 90 % av faglig ansatte.⁹ Det er derfor avgjørende for disse fagmiljøene at forskriften stiller relevante krav til kompetanse.

⁸ Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger, FOR 2006-02-09 nr 129, tilgjengelig på <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-02-09-129>

⁹ Data i DBH skiller dessverre ikke mellom ansatte på kunstnerisk og vitenskapelig kompetanse, så dette må telles manuelt ved institusjonene.

CRISTin Strategi 2015–2017 «Forskning som synes» Vedtatt i CRISTins styre oktober 2014

Noen aktuelle utdrag:

CRISTin er tildelt nasjonalt ansvar på tre hovedområder:

- Samle og gjøre informasjon om norsk forskning tilgjengelig gjennom forskningsinformasjonssystemet CRISTin, inkludert Norsk Vitenskapsindeks (NVI). CRISTin-systemet skal også forenkle forskningsadministrative prosesser ved å legge til rette for gjenbruk av informasjon.
- Forvalte og videreutvikle best mulige avtaler for tilgang til lisensbelagte elektroniske tidsskrifter og databaser, på vegne av, og i samarbeid med, konsortier av forskningsinstitusjoner i Norge.
- Drive frem og koordinere arbeidet med åpen tilgang til forskningsresultater og forskningsdata, såkalt Open Access, inkludert videreutvikling av portalen NORA (Norwegian Open Research Archive).

(Fra 1.1 CRISTins oppdrag)

CRISTin har definert fem målgrupper som sentrale:

- forskningsinstitusjonene
- forskerne
- myndighetene
- finansieringsinstitusjoner
- forskningsformidlere.

(1.2 CRISTins målgrupper)

Følgende mål beskriver våre ambisjoner for hva situasjonen skal være ved utgangen av 2017:

[...]

b. Flere typer institusjoner har tatt i bruk CRISTin-systemet. Alle offentlig finansierte forskningsinstitusjoner er invitert inn (ikke bare de som er med i ordningen med publiseringspoeng) og **resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid er innlemmet.**

[...]

(Fra 2.1 Mål 2015–2017, 2. Brukermål, vår utheving)

<http://www.cristin.no/om/strategi-og-planer/>

Arbeidsgruppen mener at forskriften slik den er formulert i dag, er godt innrettet. Faglig ansatte med første-kompetanse har vanligvis en stor andel av arbeidstiden avsatt til kunstnerisk utviklingsarbeid. Kunstnerisk utviklingsarbeid av høy kvalitet krever høy kunstnerisk kompetanse av den som skal utføre dette. Det er viktig å holde fast på dette som kjernekompetanse, særlig fordi søkere til stillinger, med bakgrunn fra «artistic research» i andre land, ikke nødvendigvis har egen kunstnerisk kompetanse og praksis. Dersom institusjonen ønsker særlige kvalifikasjoner til en stilling, eksempelvis erfaring fra initiering av prosjekter eller prosjektledelse innen kunstnerisk utviklingsarbeid, kan dette presiseres i utlysningsteksten.

2.5 Kunstnerisk utviklingsarbeid i CRISTin

CRISTin – Current Research Information System in Norway¹⁰ – ble opprettet i 2011 som etterfølger av Forskdok og Frida og har disse hovedmålene:

- Skaffe norske forskere tilgang til relevant informasjon som grunnlag for sitt arbeid;
- Synliggjøre norsk forskning nasjonalt og internasjonalt;
- Forenkle hverdagen for forskere og forskningsinstitusjoner. Mer forskning, mindre administrasjon.

Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid leverte i 2013 til CRISTin et gjennomarbeidet forslag til nye adekvate kategorier for registrering av kunstnerisk utviklingsarbeid. Det er opprettet god dialog med CRISTins ledelse om utvikling av dette, og videre bearbeiding vil sannsynligvis skje i 2015–16. Rådets innspill bidro til at kunstnerisk utviklingsarbeid er nevnt i CRISTins strategi 2015–17.

Arbeidsgruppens vurdering:

CRISTin har tatt kunstnerisk utviklingsarbeid inn som en naturlig del av sitt oppdrag i forskningens tjeneste, uten at denne særlige forpliktelsen spesifiseres i alle formuleringer. Når CRISTin ser kunstnerisk utviklingsarbeid som en naturlig del av et bredere forskningsbegrep, er det en indikasjon på at kunstnerisk utviklingsarbeid nå er etablert og anerkjent innen UH-sektoren.

2.6 Stortingets behandling av «Forskningsmeldingen» – Meld. St. 18, (2012–2013)

Forskningsmeldingen som kom i 2013, inneholdt minimalt om kunstnerisk utviklingsarbeid. Dette ble påpekt i høring både fra Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid og noen av institusjonene, og innspillene ble hørt av Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. I innstillingen om Meld. St. 18, (2012–2013), Melding til Stortinget: Lange linjer – kunnskap gir muligheter¹¹ uttaler komiteen:

...Komiteen legger et bredt forskningsbegrep til grunn, og vil understreke at også kunstnerisk utviklingsarbeid og kompetanse er en viktig del av dette ...

(Kap. 2.1)

Komiteen vil vise til kunstnerisk utviklingsarbeid som en del av forskningsbegrepet og understreke viktigheten av dette. Ca. 4 pst. av de tilsatte i UH-sektoren er tilsatt på bakgrunn av kunstnerisk kompetanse. [...]

(Kap. 2.8)

Arbeidsgruppens vurdering:

Som under 2.5, konstaterer arbeidsgruppen at kunstnerisk utviklingsarbeid i nasjonale politiske organer utvilsomt forstås som del av et bredt forskningsbegrep.

¹⁰ <http://www.cristin.no/>

¹¹ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2012-2013/inns-201213-372/>

Melding til Stortinget: Lange linjer – kunnskap gir muligheter («Forskningsmeldingen») Meld. St. 18, (2012–2013)

Utdraget som omtaler kunstnerisk utviklingsarbeid, fra innstillingen fra Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen:

Fra kap 2.1, Innledning:

...Komiteen legger et bredt forskningsbegrep til grunn, og vil understreke at også kunstnerisk utviklingsarbeid og kompetanse er en viktig del av dette....

Fra kap 2.8:

Kunstnerisk utviklingsarbeid

Komiteen vil vise til kunstnerisk utviklingsarbeid som en del av forskningsbegrepet og understreke viktigheten av dette. Ca. 4 pst. av de tilsatte i UH-sektoren er tilsatt på bakgrunn av kunstnerisk kompetanse. Komiteen viser til at lov om universiteter og høyskoler siden 1995 har likestilt kunstnerisk utviklingsmål og forskning som mål for sektoren. Det nasjonale stipendprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid, som ble opprettet i 2003, er hittil ett av særdeles få tiltak som er iverksatt for å styrke det kunstneriske utviklingsarbeidet ved institusjonene. Programmet er en parallell til forskerutdanningene organisert som doktorgradsprogrammer. Komiteen deler meldingens vurdering om at det på sikt er all grunn til å anta at programmet også vil gi betydelig effekt med henblikk på den voksende kulturnæringen i Norge. Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at ordningen har vist seg å være svært vellykket. Programmet har gitt de utøvende og skapende kunstutdanningene et utdanningsløp på høyeste nivå. Det har styrket fagmiljøet innen høyere kunstutdanning, og det har skapt en felles forståelse i miljøet om hva et studium på høyeste nivå innen utøvende og skapende kunsthøgskole skal være. Programmet, som har selve kunstutøvelsen i sentrum, har også vakt oppmerksomhet utenfor landets grenser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er fornøyde med at de grunnleggende rammene for å stimulere kunstnerisk utviklingsarbeid på nasjonalt nivå er lagt, men ser at feltet fortsatt ikke har en finansiering som gir samme rammevilkår som forskningen for øvrig. Disse medlemmer har merket seg at blant de miljøene innen akademia som driver kunstnerisk utvikling, finnes noen av de mest internasjonalt orienterte miljøene innen akademia. Disse medlemmer mener at antallet stipendiatstillinger innenfor kunstnerisk utviklingsarbeid bør økes.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det er behov for å øke antallet stipendiater utover dagens ca. 25 stillinger. Dette tallet er altfor lavt til å ivareta kunstfagernes behov for rekruttering innen ulike kunstfaglige områder. Disse medlemmer mener at programmet må styrkes og gis et vesentlig løft i årene som kommer, og ta sikte på å dekke hele spekteret av kunstneriske uttrykk og alle høyere utdanningsinstitusjoner som tilbyr kunstutdanning.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en opptrappingsplan for det nasjonale stipendprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid. Planen skal ta sikte på å dekke hele spekteret av kunstneriske uttrykk og alle høyere utdanningsinstitusjoner som tilbyr kunstutdanning.»

Disse medlemmer vil videre peke på at det er en utfordring at det finnes få kilder til eksterne bidrag for å drive kunstnerisk utviklingsarbeid. FoU-prosjekt innen kunstnerisk utviklingsarbeid har i dag bare én øremerket ekstern finansieringskilde, «Prosjektprogrammet», som er organisert under det nasjonale «Program for kunstnerisk utviklingsarbeid». Det er dermed svært begrensede muligheter for å finansiere større FoU-prosjekt.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bidra til en styrking av eksterne finansieringskilder for kunstnerisk utviklingsarbeid.»

2.7 Kunstnerisk utviklingsarbeid i Norge i dag – arbeidsgruppens oppsummerende vurderinger

Arbeidsgruppen oppsummerer at anerkjennelsen av kunstnerisk utviklingsarbeid som forskningsfelt, slik det er omtalt i lovttekst, forskrifter og kvalifikasjonsrammeverk, har gitt høyere kunstutdanning gode vilkår for å utvikle forskningsstrategier nasjonalt og lokalt. Det har skjedd en svært positiv utvikling siden 1995. Kunstnerisk utviklingsarbeid innen UH-sektoren forstås i dag både som eget felt sidestilt med forskning og som del av et bredt forskningsbegrep. Dette må legges til grunn i det videre arbeidet. Mer om dette i kap. 4–6.

Vetenskapsrådet:

Forskningens framtid! Ämnesöversikt 2014 Konstnärlig forskning

Noen aktuelle utdrag:

Konstnärlig forskning avser forskning inom konstnärligt område. Området är att betrakta som ett fakultetsområde med ett brett spektrum av undersökande praktiker såsom bildkonst, fri konst, foto, musik, teater, dans, koreografi, performance, cirkus, arkitektur, design inklusive produktdesign, interaktionsdesign, partipativ design, visuell kommunikation m.m., textilkonst, konsthantverk, film, rörlig bild, audiovisuella medier, litteratur/litterär gestaltning och kuratoriella praktiker. Traditionella ämnesindelningar speglar knappast områdets hela dynamiska utveckling men visar på mångfalden av kompetenser, metoder och forskningsintressen. Teman för forskningen är ofta konstnärligt eller tematiskt ämnesöverskridande och området formas såväl av konstarnas särarter, traditioner och utbildningar som utbyten och kontinuerliga hybridiseringar.

Konstnärlig forskning grundas i konst som gestaltande kunskapsform och undersökande praktik. Närliggande beteckningar är exempelvis konstnärligt praktikbaserad eller praktikdriven forskning, forskning genom konst och forskning på konstnärlig grund. Forskningen utförs genom konstnärligt arbete med stöd i undersökande metoder och teoribildning som också kan hämtas från andra forskningsområden. Syftet är ofta att belysa konstnärlig produktion och kunskapsprocesser: frågor kring konstens uttryck och villkor samt sinnliga, narrativa och performativa aspekter av konst. Forskningen innebär även kontextualisering av konstnärliga projekt, utveckling av forskningsmetoder och teori samt interaktioner med material, historia och samhälle.

Forskningens kunskapsintresse, tematik och problemställningar är konstnärliga och ofta praktikorienterade – empiriskt, pedagogiskt, kritiskt eller emancipatoriskt. Inte sällan handlar forskningen om att medvetandegöra specifika konstnärliga skapandeprocesser, gestaltungsformer, tolkningssätt, konceptuella ställningstaganden och interaktioner med objekt och material. Parallellt med disciplinspecifika frågeställningar och metoder ökar forskningsteman som förenar olika konstformer. Inte sällan är tematiken också riktad mot konstens historiska, samhälleliga och existentiella kontexter, till exempel gällande sociala funktioner och förändrade offentligheter (nya offentliga, kollektiva rum och publika sammanhang, digitala och fysiska fora för debatt med mera), subjektkonstruktioner, normkritik, kvalitetsdrivande processer, medialisering, konstens och konstnärers utvidgade roller i det nutida samhället samt att genom konstnärliga undersökningsmetoder belysa samhällsrelaterade och vetenskapliga frågor. Samarbetsprojekt kopplade till andra forskningsområden blir också vanligare och visar på möjligheter att kombinera konstnärlig praktik och forskning med till exempel medicin och hälsa, naturvetenskap och teknik eller med forskning inom humaniora, samhällsvetenskap, genusvetenskap och utbildningsvetenskap.

Konstnärlig forskning tar ofta utgångspunkt i konstens möjligheter att belysa värderelaterade och kommunikativa frågor som gäller meningsskapande och kvalitet. Forskningsmetoderna är ofta handlingsorienterade, performativa och interagerande med artefakter och omgivning. Detta beskrivs ibland som «through the making», ett kunskapande där forskaren deltar som aktivt subjekt i den undersökande processen. Förankringen i en konstnärlig praktik är stark och utgår ofta från konstnärers erfarenhet, yrkeskompetens och gestaltande förmåga. Forskningen bedrivs vanligtvis genom kombinationer av systematiska, explorativa, gestaltande, experimentella, aktionsinriktade och spekulativa arbetssätt, där konstnärlig gestaltning och analys, iscensättningar, simuleringar och modelleringar, variationer och hybridformer, kritiskt nytänkande, reflektion och teoribildning kan utgöra viktiga komponenter i kunskapsbildningen. Experiment kan utnyttjas systematiskt för att testa en hypotes i analytiska processer men även mer explorativt och spekulativt. Forskningen kan också bedrivas i dialog med kritisk teori eller andra forskningsområden och många konstnärliga forskare anpassar kvalitativa metoder hämtade från fenomenologi, hermeneutik, etnografi, narrativa metoder, aktionsforskning m.m. Gränsen mellan forskning på konstnärlig respektive vetenskaplig grund är därmed flytande och varierar mellan olika konstnärliga projekt.

[...]

<https://publikationer.vr.se/produkt/forskningens-framtid-amnesoversikt-2014-konstnarlig-forskning/>

3. KUNSTNERISK UTVIKLINGSARBEID / ARTISTIC RESEARCH – INTERNASJONALE REFERANSER

Dette kapittelet retter seg mot følgende punkt i mandatet:

Gruppen skal relatere sitt arbeid til internasjonale strømninger i feltet.

Det har vært økende aktivitet internasjonalt de siste tiårene omkring *artistic research*, definert og organisert ut fra nasjonale og lokale rammeverk og finansiering. I dette kapittelet beskrives strategier for kunstnerisk utviklingsarbeid/kunstnerisk forskning/*artistic research* i de nordiske land, og i de viktigste europeiske organisasjonene for kunstutdanning.¹²

Den internasjonale dialogen har i noen tilfelle resultert i samordnet handling. Et eksempel er at AEC (Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen)¹³, ELIA (European League of Institutes of the Arts)¹⁴, samt svenske Statistiska centralbyrån og Högskoleverket, har sendt forslag til OECD om å få inn *artistic research* som egen disiplin på første nivå i Frascati-manualen¹⁵. Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid har i 2013 sendt tilsvarende brev, se s. 36. Andre eksempler på konkrete tiltak er norsk deltakelse i nordisk sommerskole for stipendiater/doktorander, og prosjektet SHARE (Step-Change for Higher Arts Research and Education)¹⁶ i ELIA, se s. 25.

3.1 De nordiske land

Sverige

De aktuelle miljøene i Sverige og Norge har hatt tett kontakt i mange år gjennom samarbeid og konferanser. Svenske fagfeller, bedømmere og veiledere er engasjert i Program for kunstnerisk utviklingsarbeid og dette skaper også flere møtesteder. Politiske rammer og organisering av kunstutdanningen er relevante å sammenligne. Begrepet konsthøytidlig utvekkingsarbeid har vært i bruk i Sverige siden 1970-tallet, og anvendes fortsatt lokalt på en del institusjoner. Konsthøytidlig forskning er siden 2009 etablert som eget område i Vetenskapsrådet, med egen fagfellekomite som fordeler prosjektmidler etter søknad. Slik lyder beskrivelsen av området på Vetenskapsrådets webside:¹⁷

Konsthøytidlig forskning tar sin utgangspunkt i den konsthøytidlige prosessen och verksamheten. Forskningen, som kan beröra alla konstarter, är praktikbaserad och inkluderar en intellektuell reflektion för att utveckla ny kunskap. Resultatet från konsthøytidlig forskning redovisas vanligen i både gestaltande och skriftlig form.

Følgende beskrivelse i Vetenskapsrådets årbok for kunstnerisk forskning 2015¹⁸ gir åpning for kobling med andre fagområder:

Forskningen utføres genom konsthøytidlig arbeid med stöd i undersökande metoder och teoribildning som också kan hämtas från andra forskningsområden.

12 Mer informasjon om status for *artistic research* i de ulike europeiske land finnes i publikasjon av Efva Lilja: *Art, Research, Empowerment* (Regeringskansliet 2015), tilgjengelig på <http://www.government.se/sb/d/19874/a/252588>

13 AEC: <http://www.aec-music.eu/>

14 ELIA: <http://www.elia-artschools.org/>

15 Frascati-manualen opererer med følgende seks områder («Fields of Science»): Natural sciences, Engineering and Technology, Medical and Health sciences, Agricultural sciences, Social sciences, Humanities.

16 <http://www.sharenetwork.eu/home>

17 <http://www.vr.se/amnesomraden/amnesomraden/konstnarligforskning.4.5adac704126af4b4be280008981.html>

18 Catharina Dyrssen m. fl., *Årsbok KF 2015* Vetenskapsrådet, s. 13

Kunstnerisk Udviklingsvirksomhed – Udredning om vidensgrundlaget på de videregående kunstneriske uddannelser, Kulturministeriet Danmark 2012

Noen aktuelle uddrag:

s. 19, definition:

Kunstnerisk udviklingsvirksomhed er en integreret del af en kunstnerisk proces, der fører frem til et offentligt tilgængeligt resultat og ledsages af en refleksion over såvel processen som præsentationen af resultatet.

Arbejdsgruppen forudsætter, at den kunstneriske praksis og den ledsagende refleksion, som indgår i den kunstneriske udviklingsvirksomhed, foregår på højeste niveau. Arbejdsgruppen forudsætter endvidere, at der i tilknytning til det kunstneriske resultat skal foreligge en redegørelse for:

- placering af egen kunstnerisk praksis i forhold til eget fagområde nationalt og internationalt
- hvordan projektet bidrager til udviklingen inden for fagområdet
- kritisk refleksion over proces (kunstneriske valg og metode, dialog med netværk og fagmiljøer m.m.)
- kritisk refleksion over resultat (egenvurdering i forhold til projektbeskrivelse).

Refleksionerne over den kunstneriske udviklingsvirksomhed skal være offentligt tilgængelige og af blivende karakter. Kunstneren/forskeren vælger selv medie og præsentationsform, ligesom den ledsagende refleksion ikke nødvendigvis behøver at have skriftlig karakter. Det afgørende er, at der sker en formidling til fagfæller i et medie, som kan anerkendes – og benyttes til bedømmelse af den kunstneriske udviklingsvirksomhed – af fagfæller. Vægtningen i det enkelte projekt mellem kunstnerisk produkt og refleksion er i praksis variabel, idet den afhænger af det konkrete kunstområde og den konkrete undersøgelse. Den enkelte institution kan vælge at opstille yderligere og mere specifikke krav til kunstnerisk udviklingsvirksomhed, men de institutionelle rammer bør være fleksible af hensyn til den store diversitet, der er i kunstnerisk udviklingsvirksomhed selv inden for samme kunststart.

s. 4:

For mange af uddannelsesinstitutionerne danner kunstnerisk udviklingsvirksomhed, sammen med institutionens øvrige videns- og erkendelsesskabende aktiviteter, et væsentligt fundament for metodologi, pædagogisk udviklingsvirksomhed, kunstnerisk praksis og videreudvikling af kompetencer og færdigheder på de forskellige kunstneriske fagområder.

s. 11:

Det er vigtigt at bevare det nære samspil mellem kunstnerisk udviklingsvirksomhed, forskning, kunstnerisk praksis og andre videns- og erkendelsesskabende aktiviteter på institutionerne. Men en **begrebsmæssig adskillelse** af kunstnerisk udviklingsvirksomhed fra (videnskabelig) forskning såvel som fra «ren» kunstnerisk praksis vil bidrage til at synliggøre kunstnerisk udviklingsvirksomhed som en selvstændig videns- og erkendelsesskabende aktivitet på højeste niveau på linje med videnskabelig forskning. [...] -- anbefaler arbejdsgruppen, at der benyttes en fast term, **kunstnerisk udviklingsvirksomhed**, og at der ikke benyttes termerne kunstnerisk forskning eller kunstnerisk forskning og udvikling om kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Samtidig anbefaler arbejdsgruppen, at der benyttes termen **artistic research** som den officielle oversættelse til engelsk af kunstnerisk udviklingsvirksomhed.

s. 15:

Underviserne og det faglige personale på disse institutioner er for en stor del skabende og/eller udøvende kunstnere. Disse fagfolk tegner uddannelsernes faglighed og den pædagogiske praksis på uddannelsesinstitutionerne. Dette sker gennem undervisning, kunstnerisk udviklingsvirksomhed og forskning, men også i væsentlig grad gennem underviserens kunstneriske praksis, på lærestedet eller i kunstmiljøet uden for institutionen. Det er væsentligt, at denne selvstændige kunstneriske praksis forbliver en integreret og anerkendt del af de kunstneriske uddannelsesinstitutioners aktiviteter, at den kan eksistere inden for definerede rammer og indtage den plads, som institutionen mener, at faglig praksis bør have.

s. 21:

Den kunstneriske udviklingsvirksomhed, [...] lægger sig op ad den kunstneriske praksis, men nu kombineret med et sæt definitionsbestemte kriterier for eksplicit refleksion, dokumentation og formidling, som kan bidrage til at fastholde, videreudvikle og formidle indsigt knyttet til kunstneriske processer og begivenheder og resultater.

Universitetene i Göteborg og Lund, som har egne fakulteter for kunstutdanning, har siden omkring 2000 åpnet for prosjekt med stor vekt på kunstnerisk innhold og metode i sine ph.d.-programmer og innhentet erfaring på området. Etter påtrykk fra kunstutdanningene opprettet regjeringen i 2010 en særskilt konstnærlik doktorexamen, med en profil svært lik det norske Stipendiatprogrammet. De enkelte institusjoner kan søke Universitetskanslerämbetet (tilsvarende NOKUT) om kunstnerisk eksamensrett på ph.d.-nivå. Fram til nå er det bare de kunstneriske fakultetene ved universitetene i Göteborg og Lund samt Textilhögskolan i Borås som har fått denne retten. Flere av de andre institusjonene har kunstneriske stipendiater som formelt er registrert som kandidater i Lund, Göteborg eller Borås. Fortsatt brukes også de tidligere ph.d.-programmene (filosofie doktorexamen) som ramme for kunstneriske forskningsprosjekt. I praksis synes det som om skillet mellom de to innretningene er lite vektlagt i miljøene. Mange prosjekt bygger på en blanding av vitenskapelige og kunstneriske mål og metoder.

Med støtte fra Vetenskapsrådet ble det opprettet en Nasjonell konstnærlik forskarskole i 2009. Denne var basert på samme kunstneriske plattform som det norske Stipendiatprogrammet og den konstnærlike doktorsexamen, men omfattet bare et mindre antall av de aktuelle doktorander i Sverige. Den nasjonale forskerskolen fases nå ut, og ansvaret for doktorandene vil ligge hos institusjonene som har doktorprogram.

Danmark

Det danske Kulturministeriet, som har ansvar for kunstutdanningene, kom i 2012 med utredningen Kunstnerisk utviklingsvirksomhed – Udredning om vidensgrundlaget på de videregående kunstneriske uddannelser¹⁹. Kunstnerisk utviklingsvirksomhed (KUV) er her valgt som begrep:

Det er vigtigt at bevare det nære samspil mellem kunstnerisk udviklingsvirksomhed, forskning, kunstnerisk praksis og andre videns- og erkendelseskabende aktiviteter på institutionerne. Men en begrebmæssig adskillelse af kunstnerisk udviklingsvirksomhed fra (videnskabelig) forskning såvel som fra «ren» kunstnerisk praksis vil bidrage til at synliggøre kunstnerisk udviklingsvirksomhed som en selvstændig videns- og erkendelseskabende aktivitet på højeste niveau på linje med videnskabelig forskning. [...]

-- anbefaler arbejdsgruppen, at der benyttes en fast term, kunstnerisk udviklingsvirksomhed, og at der ikke benyttes termerne kunstnerisk forskning eller kunstnerisk forskning og udvikling om kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Samtidig anbefaler arbejdsgruppen, at der benyttes termen artistic research som den officielle oversættelse til engelsk af kunstnerisk udviklingsvirksomhed.
(s. 11)

I denne utredningen er resultatkravene i det norske Stipendiatprogrammet delvis lånt til definisjon av hele området (utredningens s. 19). Dette bekrefter at vårt arbeid er internasjonalt kjent, men bringer ikke nye prinsipielle perspektiver tilbake til den norske diskusjonen.

På bakgrunn av utredningen opprettet Kulturministeriet i 2013 et Udvalg for kunstnerisk utviklingsvirksomhed, med tre medlemmer, for å fordele midler til prosjekter og «prosjektmodning»²⁰. 11 kunstutdanningsinstitusjoner kan søke. Kriteriene for tildeling følger utredningens definisjon og beskrivelser. Ordningen skal evalueres etter to år.

¹⁹ Tilgjengelig på <http://kum.dk/servicemenu/publikationer/2012/kunstnerisk-udviklingsvirksomhed/>

²⁰ Kulturministeriet: Kommisorium for Kulturministeriets udvalg for kunstnerisk utviklingsvirksomhed, 27.06.2013

European Association of Architectural Education ResEAAErch EAAE/AEEA Research Charter

Declaration on Architectural Research

Approved at the EAAE General Assembly, September 5, 2011

Noen aktuelle utdrag fra **Framework for Architectural Research**

(1) architectural research

Architectural research is original investigation undertaken in order to generate knowledge, insights and understanding based on competencies, methods and tools proper to the discipline of architecture. It has its own particular knowledge base, mode, scope, tactics and strategies.

(2) research by design

In architecture, design is the essential feature. Any kind of inquiry in which design is a substantial part of the research process is referred to as research by design.

In research by design, the architectural design process forms a pathway through which new insights, knowledge, practices or products come into being. It generates critical inquiry through design work. Therefore research results are obtained by, and consistent with experience in practice.

[...]

(6) output

Valid architectural research outputs are as varied as the constantly growing range of research approaches. It includes installations, experimental projects, proposals, models and actual buildings as such, in addition to written and graphic research outputs.

(7) criteria and characteristics for quality

Architectural research meets the general criteria of originality, significance, and rigour. It produces forms of output and discourse proper to disciplinary practice, to make it discussable, communicable and useful to peers and others. It is validated through panels of experts who collectively cover the range of disciplinary competencies addressed by the work.

The following characteristics could guide architectural research to a high level of quality and open up new horizons:

- the research is meaningful and relevant for practice, for the discipline, and for society; it explores limits and expands them;
- it contributes to design practice, to the exploration of spatial understanding and/or the creative design process;
- it contributes to knowledge through intellectual work that is characteristic of architecture and design practice;
- the results are consistent with experience in practice;
- the research endeavors to make its processes and foundations as clear and explicit as possible;
- method, context, process and results are communicated and submitted to regular peer review; they refer to the work of peers;
- the research explores emotional, intuitive and/or artistic aspects of the domain, it engages architectural competences and experience in practice;
- it creates and exploits trans-disciplinary connections.

[...]

<http://reseaerch.wikidot.com/framework-for-architectural-research>

... Det overordnede formål med puljen er at utvikle og opbygge kompetencer og videns-grunnlag inden for kunstnerisk utviklingsvirksomhed på Kulturministeriets videregående uddannelsesinstitutioner. De kunstneriske uddannelser hviler på et videns- og erkennelses-grunnlag, der dels består af kunstfaglig praksis og forskning, dels – hvilket er unikt for disse uddannelser – også består af kunstnerisk utviklingsvirksomhed.

*Finland*²¹

Forskning innenfor kunstutdanningene har en lang tradisjon i Finland sammenlignet med resten av Europa. Høyere kunstutdanning fikk universitetsstatus allerede i begynnelsen av 1980-tallet og de første «Doctor of Arts» kom ut fra Sibeliusakademiet i 1990, samtidig som diskusjonen om kunstnerisk forskning kom i gang. Det har vært et sterkt fokus på forskning på doktorgradsnivå. Det eksisterer flere grader og titler som på ulike måter kobler kunst, teknikk og vitenskap. Forskning utført av kunstnere og kunstpedagoger, med det kunstneriske som materiale, medium og/eller formål for forskningen, finnes på Konstuniversitetet (University of the Arts Helsinki), på Aalto-universitetet og ved University of Lapland, men begrepet «kunstnerisk forskning» (artistic research) brukes i dag konsekvent bare i deler av Konstuniversitetet.

Nasjonal finansiering utenom institusjonene er knyttet til forskningsinstitusjoner: Finlands akademi, som er finansieringskilden for forskning med høyest status, har støttet kunstneriske forskerskoler og finansiert kunstneriske postdoktorstillinger. Helsinki Collegium for Advanced Studies har to postdoktorstipend for kunstnerisk forskning, og private fond gir noen stipend for doktorgradsstudenter og postdoktorstillinger innen kunst. En plass i en forskerskole innebærer ikke automatisk finansiering for et prosjekt, selv om antallet som universitetene finansierer, stadig øker.

Spesielt for finsk forskning i kunstutdanningene er det høye antall doktorgradsstudenter (i dag omkring 250 fullførte, 320 pågående) og det tette samarbeidet mellom universitetene. De to store fusjonene i det siste tiåret, Aalto-universitetet og Konstuniversitetet, har styrket de institusjonelle forutsetningene for å drive kunstnerisk forskning, og disse vil ha en nøkkelrolle framover. Konstuniversitetet og Aaltouniversitetet har opprettet et felles doktorprogram TAHTO²² med særlig fokus på kunstnerisk forskning. Herfra kom initiativ til en felles nordisk sommerskole for kunstnerisk forskning i 2014, SA-AR, hvor også norske stipendiater har deltatt. Det er etablert en fagfelleverdert publikasjon, Tidsskrift för konstnärlig forskning RUUKKU²³, basert på Research Catalogue i *Journal for Artistic Research* (JAR, se s. 23). utfordringer som det å bli enige om felles strukturer og rammeverk for kunstnerisk forskning, kommer som konsekvenser av de nye universitetskonstruksjonene.

3.2 Europa

*AEC, ELIA og EAAE (European Association of Architectural Education)*²⁴

er de sentrale interesseorganisasjoner for høyere kunstutdanning i Europa. AEC samler primært musikkutdanning, EAAE arkitekturutdanning og ELIA de andre fagfeltene, men i de senere årene er det også institusjonelle overlappinger i medlemskap. AEC, ELIA og EAAE representerer mange institusjoner med høyst ulike profiler og nasjonale rammebetingelser og har ikke gått inn for entydige definisjoner av artistic research. Alle organisasjonene har imidlertid gjennom årene kontinuerlig adressert spørsmål omkring kunstnerisk forskning i konferanser, publikasjoner m.m.

21 Opplysningene er hentet fra kontakt med Esa Kirkkopelti, Professor of Artistic Research, Konstuniversitetet i Helsinki

22 <http://www.artisticresearch.fi/>

23 <http://ruukku-journal.fi/sv>

24 <http://www.eaae.be/>

Key Concepts for AEC Members – Artistic Research – An AEC ‘White Paper’, 2015

Noen aktuelle utdrag:

AEC believes that *research has an important role to play in the life and work of conservatoires* as a means of promoting the understanding and development of the musical arts. At the same time, AEC recognises that *not every conservatoire will necessarily wish to participate in explicit research activities* and not all who do will wish to attach the title ‘artistic research’ to what they do. It also acknowledges that precise definitions are not only difficult to achieve but might prove limiting to the valid research ambitions of some member institutions.

[...]

The AEC’s concept of Artistic Research begins from the belief that *it should be viewed inclusively* and not as tied to a particular orthodoxy. It is seen as a virtue that it should be multi-faceted and avail itself of any research discipline or method relevant to its purpose.

Research is *a rigorous and formalised seeking after knowledge and understanding*; Artistic Research needs to fit inside this general frame whilst, at the same time, asserting its specific and distinctive character. In order to locate the preceding definition of Artistic Research within the wider picture of research types and traditions, a number of elaborations and qualifications need to be applied to it: [...]

- Artistic Research, although strongly application-oriented, does not preclude *pure research*. In fact, in order to make progress, the field of Artistic Research is likely to support a wide range of component activities, some of which may count as pure research, others as applied, and still others as developmental or translational research
- Artistic Research should not be understood as something that is incompatible with *more traditional forms of research*. Artistic Research should aspire to the same procedural standards that apply across the whole research spectrum – replicability (especially of procedures), verifiability, justification of claims by reference to evidence, etc. – even though, especially in areas such as replicability, it must be allowed the freedom to achieve these standards in ways particular to its own nature, and to the individual and subjective nature of artistic practice
- Artistic Research shares with *other research focussing its study on the arts* the aim of promoting the understanding, and thereby the development, of artistic practice; however, it is distinctive in the emphasis it places upon the integral role of the artist in its research processes. Artistic practice is the source from which it draws its questions and also the target towards which it addresses its answers.
- Communication of Research Results
The outputs of Artistic Research come in a wide variety of forms and media. Any Artistic Researcher has an obligation to the research community to explain both the process and the outcome of his or her research in ways that conform to the normal standards of comprehensibility among peers that are found in more traditional research. However, he or she is free to explore *new ways, more closely embedded in the artistic component*, through which this elucidation may take place either partly or entirely, provided that the overriding obligation of clear communication and dissemination is always borne in mind.
- Appropriate Dissemination of Research Results
Research processes and outcomes should be documented and disseminated in an appropriate manner, so that they can be communicated to the research community, the artistic community and the wider public. Dissemination *need not be confined to the written word*, although other forms of communication will almost invariably be complemented by, and complementary to, some written element. It is not enough to perform a work and call this a ‘communication of research results’, but Artistic Research, as a discipline, should promote understanding and respect for the difference between simply implementing research results in artistic processes and products and seeking to *communicate them directly through such processes and products*.

<http://www.aec-music.eu/>

ELIA tok initiativ til nettverket SHARE finansiert gjennom EU/ ERASMUS Lifelong Learning Programme 2010–2013, med fokus på spørsmål omkring 3. syklus – ph.d. in the arts. Slik beskrives SHARE på egen webside:

SHARE is an international networking project, comprising 39 partners working together on enhancing the '3rd cycle' of arts research and education, and creates a European-wide exchange framework for the widely different experiences, practices and ideas that make up the lively domain of artistic and cultural research.

Program for kunstnerisk utviklingsarbeid har vært aktiv partner i flere arbeidsgrupper i SHARE og flere av de norske institusjonene har bidratt i de årlige konferansene. En artikkel i den oppsummerende publikasjonen SHARE Handbook for Artistic Research Education²⁵ 2013 omhandler det norske programmets veiledersamlinger.

AEC har i 2015 kommet ut med et strategidokument (White Paper)²⁶ som omtaler ulike aspekter av artistic research. Følgende definisjon overlapper i stor grad kravene i det norske Prosjektprogrammet:

Artistic Research may be defined as *a form of research that possesses a solid basis embedded in artistic practice and which creates new knowledge and/or insight and perspectives within the arts, contributing both to artistry and to innovation.*

Artistic Research commonly displays all, or most, of the following features:

- It is **usually conducted by the artist-researcher or through the collaboration of artists within a research team**
- It promotes critical dialogue within the artistic field, with other relevant fields of knowledge and between the scholarly and professional domains
- It is supported by critical reflection on the content and/or context of the research topic
- It articulates and reflects on methods and work processes
- It shares relevant professional knowledge with the wider artistic community and disseminates it in the public sphere to the enrichment of cultural understanding

Samtidig ivaretar AEC de ulike medlemmenes forskjellige innretninger ved å si at det er opp til de enkelte institusjoner om artistic research er en oppgave for dem:

[...] AEC recognises that not every conservatoire will necessarily wish to participate in explicit research activities and not all who do will wish to attach the title 'artistic research' to what they do.

*Society for Artistic Research (SAR)*²⁷

er utgiver for JAR, Journal for Artistic Research²⁸. I tillegg til å være utgiver, tar SAR initiativ til konferanser m.m., og presenterer seg slik på egen webside:

The Society for Artistic Research (SAR) is an international, non-profit organization that nurtures, connects and disseminates artistic research as specific practices of creating knowledge and insight. SAR facilitates a range of encounters for its community of artistic practitioners in the pursuit of transformative understanding that impacts on political and societal processes as well as on cultures of research and learning.

Ideen om JAR kom opp i 2010 som svar på en erkjent mangel på relevante internasjonale publiseringskanaler for artistic research. Intensjonen er å utvikle en fagfelleurdert publikasjon som omfatter flere og mer relevante uttrykks- og dokumentasjonsformer enn kun tekstlig publisering. JAR baserer seg på fagfellevurdering ut fra en åpen og utprøvende holdning til hva som kvalifiserer bidraget som artistic research, se utdrag fra JAR Review Process²⁹ s. 26. Slik beskrives JAR på egen webside:

25 Tilgjengelig på <http://www.elia-artschools.org/images/products/120/share-handbook-for-artistic-research-education-high-definition.pdf>

26 <http://www.aec-music.eu/about-aec/work--policies/key-information>

27 SAR: <http://www.societyforartisticresearch.org/>

28 JAR: <http://www.jar-online.net/>

29 <http://www.jar-online.net/index.php/pages/view/128>

JAR Review Process

Utdrag:

Points of attention for reviewing JAR submissions

Note: This is work in progress. Reviewing criteria are suggestions that allow the probing of an exposition in particular ways without being prescriptive.

1. Which aspects of the submission are of interest / relevance and why?

JAR seeks submissions that address important issues or problems in an artistic manner that engages others in the field. When answering this question, please take into account the submission's subject matter, its methods, outcomes or any other aspect that you deem important.

2. Does the submission live up to its potential?

Please reflect on the potential of the submission and the way it is realised. How might the submission be improved to better match its potential?

3. How does the submission expose practice as research?

JAR is open to submissions from various methodological backgrounds, as long as they expose practice as research. By this we mean that the submission exposes, translates, stages, performs etc. the practice it presents so as to engage with its own meaning, to challenge existing epistemic horizons or to offer new insights.

Please take into account:

- i. Whether or not the submission contains a description of the question, issue or problem that is explored, and if not, if such an omission matters;
- ii. Whether or not the submission shows evidence of innovation in content, form or technique in relation to a genre of practice, and if not, if such an omission matters;
- iii. Whether or not the submission is contextualized and the context is referenced, which may include social, artistic and/or theoretical issues, and if not, if such an omission matters;
- iv. Whether or not the submission provides new (kinds of) knowledge, interpretation, insights or experiences, and if not, if such an omission matters;
- v. Whether or not the submission's methodology is adequate and thorough, and if not, if such an omission matters.

4. How well do design and navigation support the submission?

Design and navigation should support the proposition. Its reception should make sense and not frustrate (in the case that 'frustration' is not deemed an important element of the submission).

JAR does not operate with a minimum or maximum word count because, as a rich-media publication, we could technically accept an exposition without words. But, as a guide, we advise that a reader/viewer should be able to explore the main part of the exposition and understand the research in approximately one hour.

In addition:

- i. A correct or feasible use of referencing is used in the submission (e.g. the MHRA author-date citation style)
- ii. In case of the use of text: the readability of the submission (including the use of written English language, if applicable)
- iii. The length of the submission and the navigation

<http://www.jar-online.net/index.php/pages/view/128>

The Journal for Artistic Research (JAR) is an international, online, Open Access and peer-reviewed journal for the identification, publication and dissemination of artistic research and its methodologies, from all arts disciplines. With the aim of displaying practice in a manner that respects artists' modes of presentation, JAR abandons the traditional journal article format and offers its contributors a dynamic online canvas where text can be woven together with image, audio and video. These research documents called 'expositions' provide a unique reading experience while fulfilling the expectations of scholarly dissemination. The Journal is underpinned by the Research Catalogue (RC) a searchable, documentary database of artistic research. Anyone can compose an exposition and add it to the RC using the online editor and suitable expositions can be submitted to the editorial board for peer-review and publication in JAR.

Program for kunstnerisk utviklingsarbeid er medlem i SAR og har deltatt aktivt i utviklingen av Research Catalogue. Flere av de norske institusjonene er også medlem av SAR.

3.3 Kunstnerisk utviklingsarbeid i et internasjonalt landskap – arbeidsgruppens vurdering

Det vil føre for langt i denne rapporten å gjøre en gjennomgående analyse av forståelser av kunstnerisk utviklingsarbeid/kunstnerisk forskning/artistic research i ulike land og fagmiljøer. Noen likheter og forskjeller kan leses ut av de vedlagte dokumenter. Samtidig er det slik at den praksis som er utviklet over tid, ikke alltid svarer til det som er nedfelt skriftlig.

Forskjellige strategier er utviklet ut fra nasjonale institusjonsstrukturer og finansieringsvilkår. Eksempelvis ble begrepet konsthøytidlig utveklingsarbeid endret til konsthøytidlig forskning i Sverige etter år med nasjonale prosjektfinansiering gjennom Vetenskapsrådet, og det kan spørres om kunstnerisk virksomhet har fått en mindre sentral rolle i kunstnerisk forskning gjennom plasseringen i Vetenskapsrådet. Utviklingen i Danmark kan sees i lys av at kunstutdanningene er lagt til Kulturministeriet, som i mindre grad forholder seg til forskningsmiljøer. Artistic research inngår i mange land i rammeverk som fremmer hybridformer mellom kunstnerisk og vitenskapelig forskning.

Det foregår kontinuerlig en internasjonal dialog knyttet til de internasjonale paraplyorganisasjonene og nettverkene hvor Program for kunstnerisk utviklingsarbeid, de norske institusjonene og individuelle fagpersoner deltar aktivt. Et stort antall internasjonale ressurspersoner brukes som veiledere og bedømmere i Stipendiatprogrammet, og som sakkyndige for søknader både for Stipendiat- og Prosjektprogrammet.

I Norge legger vi i særlig grad vekt på kunstneriske metoder og kunstnerisk resultat i kunstnerisk utviklingsarbeid, og har fått akseptert og etablert denne forståelsen i nasjonal institusjonell sammenheng. Arbeidsgruppens konklusjon er at denne norske strategien er godt forankret i en nordisk og europeisk sammenheng, er godt synlig og har hatt betydning for utvikling av tilsvarende rammeverk i andre land.

Kunst og design er intellektuell virksomhet på egne premisser, og krever ikke oversettelse til andre uttrykksformer for å gi mening og sammenheng.

Kunst og design er meningsbærende i kraft av deres iboende symbolspråk og formale løsninger.

Kunst og design er meningsbærende i kraft av deres diskursive forhold til andre verk innen samme fagfelt og de kulturelle kontekster de inngår i.

Kunstneriske verk kan leses og tolkes av kvalifiserte fagpersoner på samme måte som, for eksempel, matematikere leser matematikk eller filosofer leser filosofi.

(Central Saint Martins College of Art and Design, London)

Fra Forslag til program for kunstnerisk kompetanseutvikling i kunstutdanningsinstitusjonene, 2000

4. KVALITETER I KUNSTNERISK UTVIKLINGSARBEID

Dette kapittelet retter seg mot følgende punkter i mandatet:

- a) Beskrive forholdet mellom kunstnerisk utviklingsarbeid og
 1. refleksjon
 2. kunstnerisk praksis
- b) Foreslå sentrale formuleringer om hvilke kvaliteter kunstnerisk utviklingsarbeid tilfører feltet.

Begrepet kunstnerisk utviklingsarbeid betegner, på samme måte som forskning, både en faglig virksomhet og en administrativ kategori – et institusjonelt område i lov, forskrifter og forvaltning. Dette kapittelet inkluderer begge disse aspektene.

Internasjonalt finnes det fra de siste 20 år en betydelig mengde publikasjoner hvor artistic research blir analysert, problematisert og debattert. Det ligger ikke i arbeidsgruppens mandat å sammenfatte og ta stilling til hele dette materialet, men å nedfelle en kortfattet beskrivelse av praksis i Norge i dag.

4.1 Kunstnerisk utviklingsarbeid, kunstnerisk praksis og refleksjon

Arbeidsgruppen vil trekke fram noen referanser som særlig relevante i beskrivelsen av det gjensidige forholdet mellom kunstnerisk utviklingsarbeid, kunstnerisk praksis og refleksjon.

I arbeidet med å utforme Stipendiatprogrammet i 1999–2000 fikk disse formuleringene fra Central Saint Martins College of Art and Design i London stor innflytelse, fordi de så klart beskriver kunst som et fagområde som kommuniserer i en fagfellekontekst:³⁰

- Art and design practices are intellectual pursuits in their own right not requiring translation to other terms in order to have sense and coherence
- Art and design works embody «meaning» through their interior symbolic languages and syntax (formal organisation)
- Art and design works embody «meaning» through their discursive relationship to other works in their field and their corresponding cultural positions
- Art and design works can be read by those trained in the subject in the same way that, for example, mathematicians read mathematics or philosophers read philosophy.

I 2006 beskrev Henk Borgdorff tre ulike begreper knyttet til forskning og kunst:³¹

- *research on the arts* (... investigations aimed at drawing valid conclusions about art practice from a theoretical distance...)
- *research for the arts* (... applied research in a narrow sense...)
- *research in the arts* (... the artistic practice itself is an essential component of both the research process and the research results...)

Kunstnerisk utviklingsarbeid i Norge tar utgangspunkt i kunstnerens særlige erfaring og refleksjon, og er slik i overensstemmelse med kategorien *research in the arts*. Høyt kunstnerisk nivå er et sentralt krav til kunstnerisk utviklingsarbeid i Norge. Dette ligger i plattformen for Program for kunstnerisk utviklingsarbeid, i Jørgensen-utvalgets rapport og i institusjonenes virksomhet.

³⁰ Gjengitt i *Forslag til program for kunstnerisk kompetanseutvikling i kunstutdanningsinstitusjonene*, 2000, tilgjengelig på <http://artistic-research.no/wp-content/uploads/2012/05/k-utredning-2000.pdf>

³¹ Henk Borgdorff: *The Debate on Research in the Arts*, *Sensuous Knowledge* no 02, Kunsthøgskolen i Bergen 2006, s. 12. ISSN 1890-2154. Borgdorff bygget på tidligere innspill fra 1993/94 fra Christopher Frayling, daværende rektor for Royal College of Art i London: Christopher Frayling: *Research in Art and Design*. Royal College of Art Research Papers, Volume 1 1993/94. Denne artikkelen finnes på http://researchonline.rca.ac.uk/384/3/frayling_research_in_art_and_design_1993.pdf

Henk Borgdorff: The Debate on Research in the Arts, Sensuous Knowledge no 02, 2006

Utdrag (s. 12–13)

II On terminology and research definitions

(a) Terminology

The article that Christopher Frayling published in 1993 entitled 'Research in Art and Design' introduced a distinction between types of arts research which has been referred to by many ever since. Frayling differentiated between 'research into art', 'research for art' and 'research through art'.⁸ I, too, will employ this trichotomy, albeit with a slightly different twist. I will distinguish between (a) research on the arts, (b) research for the arts and (c) research in the arts.

(a) Research on the arts is research that has art practice in the broadest sense of the word as its object. It refers to investigations aimed at drawing valid conclusions about art practice from a theoretical distance. Ideally speaking, theoretical distance implies a fundamental separation, and a certain distance, between the researcher and the research object. Although that is an idealisation, the regulative idea applying here is that the object of research remains untouched under the inquiring gaze of the researcher. Research of this type is common in the meanwhile established academic humanities disciplines, including musicology, art history, theatre studies, media studies and literature.⁹ Social science research on the arts likewise belongs to this category. Looking beyond all the differences between these disciplines (and within the disciplines themselves), the common characteristics of these approaches are 'reflection' and 'interpretation' – whether the research is more historical and hermeneutic, philosophical and aesthetic, critical and analytic, reconstructive or deconstructive, descriptive or explanatory. Donald Schön (1982, 49ff, 275ff) has used the expression 'reflection on action' to denote this approach to practice. I have previously described it as the 'interpretative perspective' (Borgdorff, 2004).

(b) Research for the arts can be described as applied research in a narrow sense. In this type, art is not so much the object of investigation, but its objective. The research provides insights and instruments that may find their way into concrete practices in some way or other. Examples are material investigations of particular alloys used in casting metal sculptures, investigation of the application of live electronics in the interaction between dance and lighting design, or the study of the 'extended techniques' of an electronically modifiable cello. In every case these are studies in the service of art practice. The research delivers, as it were, the tools and the knowledge of materials that are needed during the creative process or in the artistic product. I have called this the 'instrumental perspective'.

(c) Research in the arts is the most controversial of the three ideal types. Donald Schön speaks in this context of 'reflection in action', and I earlier described this approach as the 'immanent' and 'performative perspective'. It concerns research that does not assume the separation of subject and object, and does not observe a distance between the researcher and the practice of art. Instead, the artistic practice itself is an essential component of both the research process and the research results. This approach is based on the understanding that no fundamental separation exists between theory and practice in the arts. After all, there are no art practices that are not saturated with experiences, histories and beliefs; and conversely there is no theoretical access to, or interpretation of, art practice that does not partially shape that practice into what it is. Concepts and theories, experiences and understandings are interwoven with art practices and, partly for this reason, art is always reflexive. Research in the arts hence seeks to articulate some of this embodied knowledge throughout the creative process and in the art object.

Kunstnere utvikler de arbeidsformer som viser seg å føre fram til kunstnerisk resultat. Metoder kan være individuelle eller spesifikke for det enkelte kunstfelt, som komposisjon, design eller dans. Fagområdet kunst har en eksperimentell karakter, hvor kritisk prøving, utfordring og omveltning av metoder ligger i fagområdets kultur. I Jørgensenutvalgets rapport er det beskrevet hvordan spørsmål om og refleksjon over metode er fundamentalt innvevet i kunstnerisk arbeid. Refleksjonen som inngår i kunstnerisk praksis, om innhold, prosess og metoder, er sentralt i kunstnerisk utviklingsarbeid.

Borgdorff har videre beskrevet hvordan kunstneriske metoder og prosesser bærer fram kunstnerisk utviklingsarbeid, og hvordan dette er en avgjørende kvalitet i denne type forskning:³²

We can justifiably speak of artistic research ('research in the arts') when that artistic practice is not only the result of the research, but also its methodological vehicle, when the research unfolds in and through the acts of creating and performing. This is a distinguishing feature of this research type within the whole of academic research.

I institusjonenes arbeid er synliggjøring av og diskusjon om kunstneriske metoder og resultater en viktig oppgave, jfr. oppdraget i følge lovens § 1.1. Kunstneriske metoder er både redskap for og objekt for refleksjon. Gjennom kontinuerlig dialog i fagmiljøet, og eksplisitt refleksjon, skiller kunstnerisk utviklingsarbeid i institusjonene seg fra kunstnerisk praksis utenfor universitets- og høyskolesektoren. Jørgensenutvalget påpekte også dette, se sitat s. 11. Kunstnerisk utviklingsarbeid i universiteter og høyskoler er et sted for kunnskapsutvikling på kunstnerisk grunnlag, så vel som et sted for utvikling av kunstneriske resultater.

Refleksjon er et verktøy for deling og dialog, og bidrar i faglige diskurser internt i institusjoner og på tvers av fagmiljøer. Refleksjon kan ta ulike former, som tale, skrift, film, bilde eller andre uttrykk. Faglig ansatte reflekterer daglig for å løse faglige oppgaver i institusjonens fagmiljø, for eksempel:

fagutvikling

- faglig strategiarbeid
- studieplanarbeid
- kvalitetssikringsprosesser
- prosjektsøknader og prosjektarbeid

faglige vurderinger

- student- og stipendiatopptak
- formulering av oppgaver og problemstillinger for studenter
- veiledning og gjennomganger med studenter
- sensur
- evalueringer
- sakkyndige vurderinger
- faglige ansettelse

faglig deling

- presentasjoner av kunstnerisk praksis og kunstnerisk utviklingsarbeid
- forskergrupper, seminar, konferanser, nettverk
- forelesninger, innlegg, artikler
- fagfelleevalueringer

³² Henk Borgdorff: *The production of knowledge in artistic research*, The Routledge Companion to Research in the Arts, 2010, s. 46
<https://www.routledge.com/products/9780415581691>

Utdrag fra OECDs Frascati-manual (2002) i norsk oversettelse

NIFU Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning

Definisjoner av forskning og utviklingsarbeid (FoU)

Forskning og utviklingsarbeid (FoU) er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap - herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn - og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser.

Grunnforskning er eksperimentell eller teoretisk virksomhet som primært utføres for å skaffe til veie ny kunnskap om det underliggende grunnlag for fenomener og observerbare fakta, uten sikte på spesiell anvendelse eller bruk.

Anvendt forskning er også virksomhet av original karakter som utføres for å skaffe til veie ny kunnskap. Anvendt forskning er imidlertid primært rettet mot bestemte praktiske mål eller anvendelser. Utviklingsarbeid er systematisk virksomhet som anvender kunnskap fra forskning og praktisk erfaring, og som er rettet mot:

- det å framstille nye eller vesentlig forbedrede materialer, produkter eller innretninger, eller
- å innføre nye eller vesentlig forbedrede prosesser, systemer og tjenester.

<http://www.nifu.no>

Program for kunstnerisk utviklingsarbeid stiller krav til belysning av metodespørsmål, premisser, prosesser, begreper, kontekst, referanser og resultater i prosjekt som finansieres fra programmet. Kvalitetsvurdering her baserer seg på om valg, prosess og konsekvenser er artikulert og vurdert, og om prosess og refleksjon fører fram til et interessant og relevant kunstnerisk resultat.

Kunstnerisk utviklingsarbeid som administrativ kategori er i dag knyttet til universitets- og høyskolesektoren og har dedikerte finansieringskilder der. Institusjonelle og nasjonale rammeverk gir rom for møtesteder, nettverk og infrastruktur for kunstnerisk utforskning og refleksjon. Samtidig etableres prosjekter som oftest i kontakt og samarbeid med eksterne kunstmiljøer og kunstscener med faglig spisskompetanse, produksjons- eller visningsressurser. Kontakten med de eksterne kunstmiljøene bidrar til å sikre kunstnerisk relevans.

4.2 Kvaliteter som kunstnerisk utviklingsarbeid tilfører feltet

Arbeidsgruppen oppsummerer sin gjennomgang i 4.1 slik:

Kunstnerisk utviklingsarbeid

- genererer kunnskapsutvikling på kunstnerisk grunnlag
- artikulerer og tematiserer faglige spørsmål gjennom kunstnerisk praksis og refleksjon
- utvikler og utfordrer et bredt spekter av uttrykks- og dokumentasjonsformer
- etablerer arenaer for faglig deling både for prosess og resultat
- kvalifiserer refleksjon i institusjonene gjennom faglig kontekstualisering og kritisk drøfting
- bidrar til og utfordrer kunstnerisk praksis og kunstfeltets diskurser
- styrker kunstnerisk kompetanse i samfunnet

Kunstnerisk utviklingsarbeid bidrar til å oppfylle lovens forpliktelse i § 1-1 om å

formidle kunnskap om virksomheten og utbreir forståelse for prinsippet om faglig frihet og anvendelse av [vitenskapelige og] kunstneriske metoder og resultater, både i undervisningen av studenter, i egen virksomhet for øvrig og i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.

Frascati Manual: Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development

(OECD 2002)

Research and experimental development (R&D) comprise creative work undertaken on a systematic basis in order to increase the stock of knowledge, including knowledge of man, culture and society, and the use of this stock of knowledge to devise new applications. The term R&D covers three activities: basic research, applied research and experimental development.

- Basic research is experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any particular application or use in view.
- Applied research is also original investigation undertaken in order to acquire new knowledge. It is, however, directed primarily towards a specific practical aim or objective.
- Experimental development is systematic work, drawing on existing knowledge gained from research and/or practical experience, which is directed to producing new materials, products or devices, to installing new processes, systems and services, or to improving substantially those already produced or installed. R&D covers both formal R&D in R&D units and informal or occasional R&D in other units.

<http://www.oecd.org/innovation/inno/frascatimanualproposedstandardpracticeforsurveysonresearchandexperimentaldevelopment6thedition.htm>

5. MULIG ALTERNATIV TIL BEGREPET KUNSTNERISK UTVIKLINGSARBEID?

Dette kapittelet retter seg mot følgende punkt i mandatet:

c) utrede mulige alternativer til begrepet «kunstnerisk utviklingsarbeid» og vurdere konsekvensen av eventuelle endringer

I kapittel 2 er det beskrevet hvordan kunstnerisk utviklingsarbeid i dag både er sidestilt med forskning (i lov og forskrifter) og integrert i forskningsbegrepet (i CRISTin og fra stortingskomiteen). Arbeidsgruppen mener at kunstnerisk utviklingsarbeid er godt forstått og plassert som del av forskningsbegrepet. Beskrivelsen av grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid i Frascati-manualen av 2002 (s. 32 og 34) er fullt ut dekkende for det som gjøres innen kunstnerisk utviklingsarbeid. I forarbeidet til Program for kunstnerisk utviklingsarbeid fra 2000³³ ble forholdet til OECDs kategorier formulert slik:

Begrepet kunstnerisk utviklingsarbeid må ikke oppfattes som *utviklingsarbeid* [...] *ved kunstutdanningsinstitusjonene*. Kunstnerisk utviklingsarbeid er et eget begrep, og må ses som en parallell til både grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid.

Dagens kunstneriske utviklingsarbeid rommer hele spekteret av forskning og utviklingsarbeid for fagområdet kunst, og oversettes til engelsk som artistic research.

Ut fra dette ble det relevant å drøfte om det ville være aktuelt å erstatte begrepet kunstnerisk utviklingsarbeid med **kunstnerisk forskning** – da forstått som sidestilt med vitenskapelig forskning. Slik kunne vi bygge videre på nåværende formuleringer i lov og forskrifter hvor kunstnerisk og vitenskapelig følger hverandre konsekvent som to likestilte veier, samtidig som vi kunne vise tydelig hvor vi mener vårt arbeid er plassert.

Etter grundige drøftinger konkluderer arbeidsgruppen med at vi inntil videre fortsatt bør anvende begrepet kunstnerisk utviklingsarbeid, og i de nærmeste årene bruke våre ressurser og kapasitet til å fortsette å utvikle innhold, kvalitet og kriterier. Dette begrunnes slik:

- Kunstnerisk utviklingsarbeid som begrep har i dag en etablert og tydelig plass i det offentlige rammeverket: lov, forskrifter og finansieringskilder.
- Program for kunstnerisk utviklingsarbeid, gjennom Stipendiatprogrammet og Prosjektprogrammet, har innarbeidet nåværende begrep som i alle retningslinjer og strategidokumenter.
- Begrepsendring ville innebære at det måtte fremmes forslag om lovendring. Det ville være en svært omfattende og arbeidskrevende prosess for hele sektoren, samt politikere og embetsverk. Arbeidsgruppen anbefaler ikke å initiere en slik prosess nå, ut fra en nytte- og risikovurdering.

Arbeidsgruppen vil likevel påpeke at begrepet forskning om vår virksomhet brukes i økende grad både av oss og andre. Dette er indikasjon på at kunstnerisk utviklingsarbeid i dag faktisk forstås som en del av et bredt forskningsbegrep. Eksempelvis snakker vi gjerne om stipendiatsamlingene i regi av Stipendiatprogrammet som forskerskolen, og kunststipendiater omtaler seg ofte som forskere/researchers. Flere institusjoner bruker forskning som overordnet og inkluderende begrep, og har forskningsgrupper hvor ansatte på kunstnerisk grunnlag deltar. Arbeidsgruppen anser ikke denne spredningen i begrepsbruk som en utfordring, snarere som tegn på en ønsket utvikling.

33 Forslag til program for kunstnerisk kompetanseutvikling i kunstutdanningsinstitusjonene, 2000, s. 5

Brev fra NRKU til OECD vedr. kategorier i Frascati-manualen

30.08.2013

To whom it may concern.

The Norwegian National Advisory Board of Artistic Research would like to draw your attention to the current development within the field of artistic research. The Frascati manual aims to reflect changes in the nature of R & D. We hereby suggest an approach that will ensure that the manual is relevant for the field of artistic research.

Artistic research represents the systematic and planned, experimental approach to gaining new perspectives within the arts. This new knowledge and understanding is based on an artistic insight, and is developed from within the artistic practice. It is developed through artistic practice in music, visual arts, performing arts, film and design.

Artistic research results in new arts and cultural practice, media formats and content development. It generates new insights and innovative products crossing disciplinary cultures and education sectors. The results are manifested both in the artistic work in itself, and in the documentation of, and reflection on, the artistic processes leading to the result.

This line of thinking is widely recognized. Documentation of the understanding is reflected in Europe in conferences and publications. We would like to guide your attention to the recent conferences of the SHARE initiative (Step-change in Higher Arts Research & Education) including participation from large networks such as ELIA and smaller networks such as EARN and EUFRAD to name only some of the many networks active in European arts research. A recent example of European publication of artistic research is The Journal of Artistic Research (JAR) organized by the Society of Artistic Research (SAR).

Today, Arts is classified under the 2-digit topic 6.4. Arts in the Frascati Manual. This topic includes art history, musicology, theatre science, studies on film etc., ie. various fields of research on art. This classification does not in any satisfactory way reflect the development described above.

We would like to draw your attention to a recent joint initiative from the Head of the Economics Statistics department, Statistics Sweden and the Swedish National Agency for Higher Education suggesting that artistic research should be a field of its own on the 1-digit level in the classification. This proposal was addressed to the OECD Head of Economic Analysis and Statistics in November 2010.

More recently the European League of Institutes of the Arts, ELIA, suggested a similar solution in a letter also addressed to the OECD Head of Economic Analysis and Statistics in January 2012.

The Norwegian National Advisory Board of Artistic Research supports these initiatives and proposes that artistic research becomes a field of its own on the 1-digit level in the Frascati classification. We would be pleased to elaborate on our position in a meeting with you, or in any other way contribute to the understanding and acknowledgement of artistic research.

Yours sincerely,

Cecilie Broch Knudsen

Head of The Norwegian National Advisory Board on Artistic Research
Rector Oslo National Academy of the Arts

6. FORSKNING OG UTVIKLINGSARBEID INNEN FAGOMRÅDET KUNST – OPPSUMMERING

Kunstnerisk utviklingsarbeid som begrep og praksis har fungert faglig styrkende og konsoliderende siden formuleringen kom inn i loven i 1995. Kunstutdanningene har i tett samarbeid og med støtte fra Kunnskapsdepartementet lyktes i å etablere en nasjonal diskurs for kunstnerisk utviklingsarbeid på selvstendig grunnlag, etablere et nasjonalt program for finansiering av prosjekt og stipendiater og sette faglige spørsmål om kvalitet og ambisjoner på dagsorden. Kunstnerisk utviklingsarbeid omtalt eksplisitt i lov og forskrifter har vært en forutsetning for denne utviklingen:

AEC har i sitt 'White Paper' 2015³⁴ listet institusjonelle karakteristika for etablerte forskningsdisipliner. Vi ser at kunstnerisk utviklingsarbeid i Norge i dag, i dialog med internasjonale miljøer, oppfyller disse:

AEC supports the growing number of its member institutions who have embraced the concept of Artistic Research. It welcomes the progress being made towards the eventual achievement of the full range of institutional conditions typical of any established research discipline, such as:

- Its own national and international associations
- Its own journals
- Its own distinctive discourses (not just one discourse)
- Its own acknowledged leading experts in the field
- Its own regular conferences
- Full-time faculty positions in conservatoires
- Relevant Doctoral training and Post-Doctoral development
- Research funding programmes specific to it
- Funding for graduate students

Den norske strategien, hvor kunstnerisk virksomhet på høyt nivå står sentralt, har hatt innflytelse internasjonalt. Program for kunstnerisk utviklingsarbeid og kunstutdanningsinstitusjonene er godt synlige, bidrar aktivt i relevante nettverk for artistic research og er i god kontakt med internasjonale strømninger.

Arbeidsgruppen konkluderer sin gjennomgang med at kunstnerisk utviklingsarbeid i Norge gjennom 20 år er etablert som et begrep og en virksomhet som dekker forskning og utviklingsarbeid innen fagområdet kunst. Gjennomgangen viser et felt i sterk utvikling. Videre strategisk plassering og faglig utvikling må følges nøye av de involverte institusjonene, Program for kunstnerisk utviklingsarbeid og Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid.

³⁴ Key Concepts for AEC Members, no 1: Artistic Research (2015)
<http://www.aec-music.eu/about-aec/work--policies/key-information>

Nasjonalt råd for kunstnerisk utviklingsarbeid

er en fagstrategisk enhet under Universitets- og høgskolerådet (UHR). Det er et rådgivende organ for UHR og dets medlemsinstitusjoner i saker som gjelder kunstnerisk utviklingsarbeid. Rådet skal arbeide for å styrke kunstnerisk utviklingsarbeid i høyere utdanning, og gi råd og innspill til UHR i overordnede faglige og fagpolitiske spørsmål knyttet til dette. Rådet skal også følge opp saker fra UHRs styre og samarbeide med andre organer i UHR.